No. 36 — ZATURDAG, 6 September 1862. — DERDE JAARGANG.

SUMATRA-COURANT

NIEUWS- EN ADVERTENTIE-BLAD.

HOOFD-BUREAU te *Padang* bij *van Zadelhoff & Fabritius.* Te *Batavia* bij *H. M. van Dorp.*

Prijs per halfjaar voor PADANG	*f* 7.50.
„ „ „ „ SUMATRA	„ 10.00.
„ „ „ „ JAVA	„ 12.50.
„ „ „ „ NEDERLAND	„ 15.00.

Deze Courant verschijnt elke week, des *ZATURDAGS* voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is *f* 1.— voor 10 woorden
Bij herhaling betaalt men de helft.
Behalve het Zegel voor den Lande.
Brieven franco.

Bij deze Courant behoort een *Bijvoegsel.*

☞ H.H. Abonnees op deze Courant die de abonnementsgelden, van het 2e halfjaar 1862, nog *niet* hebben afgedragen, worden beleefd verzocht dit zoo *spoedig mogelijk* te doen.

de Uitgevers.

[*Voor het land.*]

Krachtens dispositie van het Militair Departement, dd. 2 Julij 1862, No. 20, zal door den Ondergeteekende op den 15den *October* aanstaande en volgende dagen, telkens des morgens ten 9 ure, ten zijnen Bureele, eene

PUBLIEKE UITBESTEEDING

gehouden worden, voor de levering van GENIE-GOEDEREN voor de dienst van het jaar 1864.

De VOORWAARDEN liggen ter inzage:

Te ***FORT DE KOCK*** op het Bureau van den Resident der *Padangsche Bovenlanden.*

Te ***PADANG*** op dat van den Kapitein-magazijnmeester van het hulp-genie-magazijn, en op dat van den Ondergeteekende, bij wien tevens nadere inlichtingen te bekomen zijn.

PADANG, den 4den September 1862.

De Majoor,
Onder Directeur der Genie ter Sumatra's Westkust,

[219] L. H. DEELEMAN.

[*Voor het land.*]

KOFFIJ-VEILING te *PADANG.*

De DERDE KOFFIJ-VEILING in dit Jaar te ***PADANG,*** zal worden gehouden in de maand *September* aanstaande. den *eersten* of *tweeden dag* na aankomst aldaar van de *Stoom pakketboot* van *BATAVIA.*

De VOORWAARDEN van deze Veiling zijn dezelfde als waarop de laatste in Junij 1862 gehouden Veiling te ***PADANG*** heeft plaats gehad, en liggen voor gegadigden ter inzage op het Bureau van den Gouverneur van ***SUMATRA'S WESTKUST*** en op de Residentie kantoren te ***BATAVIA, SAMARANG*** en ***SOERABAIJA.***

De Directeur der Producten en Civiele Magazijnen

[225] RUTERING.

„Posten” of het Duel volgens de Nieuwe Manier.

[*Vervolg.*]

Inmiddels werd de spanning der gemoederen met ieder oogenblik al grooter en men sloot niet slechts alle winkels, maar staakte ook in alle werkplaatsen den arbeid; in de koffijhuizen daarentegen was het opgepropt vol, want iedereen wilde iets nieuws omtrent den stand der zaak vernemen. Waar kon men ook beter het nieuws hooren, dan in de koffijhuizen? Weldra verdeelde zich de geheele bevolking in twee partijen, waarvan de eene op de hand van Aubry was, terwijl de andere zich voor den kolonel Armstrong verklaarde, en de debatten werden dikwijls zoo hevig, dat men ieder oogenblik vreezen moest, dat men handgemeen zou worden. »Hij zal zeker gaan,” schreeuwden de aanhangers van Armstrog, de zoogenaamde »Gentlemen Loafer” waartoe alle voorname slavenhouders behoorden. »Neen, hij zal niet gaan, want hij is niets dan een ellendige lafaard” schreeuwden de vrienden van Aubry, die voor het meerendeel den fatsoenlijken burgerstand uitmaakten. Daar er nu echter zulk een groot verschil van opinie heerschte, wisten beide partijen, ten einde de waarheid harer bewering te staven, ten slotte niets beters te doen, dan zich met Bowie messen en revolvers te wapenen, ten einde althans niet weerloos te zijn, als het van woorden tot daden mogt komen.

Eer het evenwel zoo ver kwam, verbreidde zich tegen drie uren des middags het gerucht, dat de vader van den kolonel, een dapper en regtschapen man, in het hôtel was aangekomen, waarin zijn zoon zich ophield, en nu snelde ieder naar dit hôtel heen, aangezien men nu de hoop mogt voeden, dat, als dit gerucht zich bevestigde, het eindelijk toch eens tot daden zou komen. Werkelijk kwam men dan ook spoedig tot de overtuiging, dat dit gerucht niet verzonnen was, want de grijze planter was inderdaad in vliegende haast naar de stad komen rijden, toen hij door een expresse de tijding van het voorgevallene ontvangen had. »Thans moet het er toch eindelijk op los gaan,” riepen nu allen, »want de oude heer, die zijn gansche leven tegen Indianen gevochten heeft, zal de beleediging die men zijn naam heeft aangedaan, niet ongewroken laten,” En desniettemin verliep al weder het eene uur na het andere, zonder dat de kolonel verschenen was, om het aangeplakte billet met gevaar zijns levens af te scheuren.

Wat was nu echter hiervan de rede? Hield mogelijk de vader zijnen zoon, om diens leven te sparen, er van terug om het waagstuk te ondernemen, of was de laatste inderdaad te lafhartig. om zijnen tegenstander onder de oogen te zien? Wij zullen de waarheid terstond vernemen, wanneer wij de koffijkamer van het hôtel zelven binnentreden. Hier stond de grijze planter, wiens haren reeds wit begonnen te worden, met van toorn gloeijende wangen, en met oogen, die schitterden en vlamden van woede. Midden in de kamer stond hij en hield met de regterhand zijn zoon vast; deze evenwel zag onafgebroken ter aarde en een doodelijk bleek lag over zijn gelaat uitgespreid. »Gij dacht mogelijk,” riep de grijsaard met eene van woede sidderende stem, »gij dacht mogelijk dat ik niets beters zou kunnen doen, dan uwe zaak tot de mijne te maken en het geval met Aubry op eene vredeliervende wijze bij te leggen? bij God, eene andere reden kondt gij niet hebben toen gij een expresse naar mij toezondt; doch ik zeg u voor de laatste maal, door vredelievende woorden wordt zulk eene zaak niet afgedaan De beleediging, die uw neef u heeft aangedaan, kan slechts door bloed uitgewischt worden! En nu vraag ik u in tegenwoordigheid van al deze getuigen, wilt gij handelen als een man van eer, of geeft gij er de voorkeur aan, om uw leven lang geschandvlekt te zijn?”

De zoon zweeg, en nog altijd hield hij zijne oogen onafgebroken ter aarde geslagen. Ja zijne knieen knikten, als wilden zij hem niet langer ten dienste staan. Nu echter werd de oude vader schier waanzinnig van woede, en met gebalden vuist sloeg hij zijn zoon in het gezigt, zoodat deze als een beschonkene achteruit waggelde en moeite had, zich staande te houden.

"Ellendeling," krijschte hij geheel buiten zich zel-

GODSDIENSTOEFENING
in de
Nederduitsche taal.
Zondag 7 September 1862, des morgens ten 9 uur.

HET KOFFIJ-STELSEL
VAN
SUMATRA'S WESTKUST.

(*Vervolg van No. 54.*)

II.

De invoering, werking en uitkomst van het stelsel.

De hoofdpunten van het stelsel, zoo als het in het laatst van 1847 werd ingevoerd, waren de volgende:

Ieder werkbare man moest 300 vruchtdragende koffijboomen onderhouden.

Al de verkregen koffij moest aan het Gouvernement worden geleverd, tot welk einde op verschillende punten inkoop pakhuizen, op kosten der bevolking, zouden worden opgerigt.

De aflevering zou dagelijks, uitgezonderd des Zondags, aan de gemelde inkoop-pakhuizen geschieden, door de voortbrengers zelve en tot elke hoeveelheid, zelfs tot één kattie.

De inkoopprijs werd vastgesteld op *f* 7,—, *f* 6,— en *f* 5,— per pikol van 105 katties, ¹) naarmate koffij van de 1ste, 2de of 3de soort werd geleverd; terwijl de betaling steeds onmiddelijk bij de aflevering zou plaats hebben.

Met den inkoop der koffij werden belast Inlandsche koffij-pakhuismeesters en handlangers.

Het transport van de ingekochte koffij, uit de binnenlanden naar *Padang*, zou voor rekening van het Gouvernement komen, en door middel van particuliere aannemers plaats vinden.

De koffij kultuur zou nu onder het onmiddelijk toezigt van 's Gouvernements ambtenaren worden geplaatst. Ook werden een aantal Inlandsche koffij kultuur-opzieners in dienst gesteld.

Om de Inlandsche Hoofden belang te doen stellen in de nieuwe orde van zaken, kende men hun eene premie toe ten bedrage van een halven gulden voor iederen pikol koffij die door het Gouvernement zou worden ingekocht. Die premie zou gelijkelijk verdeeld worden onder het hoofd van de *laras*, het hoofd van de *negrie* en het hoofd van de *soekoe*, waaruit de in gekochte koffij afkomstig zou zijn.

Eindelijk werd nog bepaald, dat de verkregen koffij te *Padang* publiek zou worden geveild.

Dat was een stoute greep, en dien men alleen van een' man zóó energiek, zóó doortastend als de Generaal *Michiels* was, kon verwachten. Immers er behoorde een groote zedelijke moed toe, om zoo maar op eigene verantwoordelijkheid een stelsel te scheppen, dat noodwendig een algeheelen ommekeer in de bestaande orde van zaken moest te weeg brengen; dat zoo veel nieuwigheden in zich bevatte, terwijl de maleijer zoo sterk aan het oude is gehecht; dat zoo veel en zoo zwaren arbeid na zich zou slepen, terwijl de bevolking over het algemeen afkeerig is van groote krachtsinspanning, vooral wanneer die niet behoorlijk wordt betaald. En dat de Generaal *Michiels* de door ons beschreven maatregelen op eigene verantwoordelijkheid nam en ten uitvoer deed leggen, is boven allen twijfel verheven. Hij had wel, toen hij omstreeks het midden van 1847 te *Batavia* was, zijne plannen aan den Gouverneur-Generaal *Rochussen* voorgedragen, maar van dien Landvoogd geene magtiging verkregen om ze in praktijk te brengen. Zijne ter zake genomen besluiten gaven dan ook duidelijk te kennen dat alles onder nadere goedkeuring van het Gouvernement geschiedde, en die goedkeuring — is nimmer formeel verleend. In de handelingen van den Generaal *Michiels* werd, bij een Gouvernements besluit (van Maart 1848 vermeenen wij) slechts *berust*; terwijl de eigenlijke goedkeuring afhankelijk werd gemaakt van een bezoek dat de Gouverneur Generaal *Rochussen* voornemens was om in 1848 aan *Sumatra's Westkust* te brengen en waarvoor hier reeds vele toebereidselen waren gemaakt, doch hetwelk, uithoofde van den toenmaligen onzekeren toestand in Europa, tot geene uitvoering is gekomen.

Met den eersten November 1847 kwam het nieuwe stelsel in de *Padangsche Bovenlanden* in werking. ²) Het ondervond daar niet den geringsten tegenstand, ofschoon menigeen daarvoor beducht is geweest. Als door een tooverslag verrezen daar zeventien of achttien kapitale inkoop-pakhuizen, waaraan het Gouvernement niets anders behoefde ten koste te leggen dan eenig ijzerwerk en teer. Al het overige, bouwstoffen en arbeid, leverde de bevolking kosteloos. (En wat zij voor die pakhuizen leverde, was goed. De meeste van die in 1847—1848 opgerigte gebouwen zijn nu nog aanwezig; men vergelijke de houtwerken, waaruit zij zamengesteld zijn, eens met die, welke in den laatsten tijd voor sommige landsgebouwen gebezigd werden, en men zal verbaasd staan over het onderscheid dat tusschen beiden bestaat.)

De koffij werd nu geregeld door de bevolking, mannen, vrouwen en kinderen, aan de pakhuizen ten verkoop gebragt. Maar het was niet genoeg dat men de koffij opkocht en pakhuizen had om ze te bergen: men moest ze naar *Padang* vervoeren; en dat leverde groote bezwaren op.

Zij, die in den laatsten tijd het Gouvernement *Sumatra's Westkust* doorreizen, roemen te regt de voortreffelijke wegen, vooral in de belangrijkste koffij-districten der *Padangsche Bovenlanden*. Die voortreffelijkheid is échter alleen aan de invoering van het koffij-stelsel te danken; en men kan zich thans moeijelijk voorstellen hoe de toestand dier wegen was vóór 1848, en welke ongeloofelijke moeite men heeft moeten aanwenden, om bedoelde wegen in den tegenwoordigen staat te brengen, tenzij men dien vroegeren toestand met eigen oogen heeft aanschouwd. Wij hebben dit voorregt genoten, en als wij het *voorheen* met het *thans* vergelijken, dan weten wij niet aan wie wij meer lof moeten toezwaaijen, aan den ijver en de bekwaamheid van de ambtenaren, die alle de gemaakte verbeteringen hebben ontworpen en bestuurd, of aan de gewilligheid der bevolking, die dat alle, zonder eenige betaling tot stand heeft gebragt.

In 1847 zag men op de *Sumatrasche* wegen geene karren, behalve eene enkele tusschen *Padang* en *Kajoetanam*, die aan de opzieners der transportparken toebehoorde, en door dezen werd gebezigd voor het vervoeren van de goederen van reizigers. Ook zag men op enkele garnizoensplaatsen der *Padangsche Bovenlanden* ééne kar, die men bezigde om rijst en dergelijken voor de troepen van de passer of van het pakhuis des leveranciers naar het militair etablissement te brengen. Rijtuigen zag men slechts een enkel te *Fort de Kock* en te *Paija Combo*, waar de omstreken in een klein rajon de gelegenheid aanboden voor een toertje. Maar aan reizen of goederen-vervoer per as, verder dan *Kajoetanam*, kon, bij den toenmaligen staat der wegen niet worden gedacht. Daarin moest verandering komen, tenzij men de oude manier van vervoer, door middel van koelies, wilde bestendigen. En dat wilde men niet. Men begreep te regt, dat het nieuwe koffij stelsel niet mogelijk was zonder een geregeld transportwezen met karren of draagbeesten, en daar zulk een transportwezen, op zijne beurt, niet bestaanbaar was zonder bruikbare wegen, zoo was het duidelijk, dat de bestaande wegen in eenen staat moesten worden gebragt, die hen geschikt maakte voor het verlangde doel.

In de eerste plaats begon men met het verbeteren en voor een groot gedeelte verleggen van den weg door de zoogenaamde *Kloof*. Twee duizend, en misschien meer, menschen werkten gedurende eenige maanden aan dien weg. Zij waren uit de verschillende afdeelingen van de *Padangsche Bovenlanden* opgeroepen, werkten onder opzigt van hunne eigene hoofden en werden om een zeker aantal dagen door anderen afgelost. In hun voedsel moesten zij zelve voorzien. Verreweg de meesten huisvestten des nachts in ligte strohutten. Geene ongeregeldheden hadden daarbij plaats; doch het bestuur had voorzorgen genomen, door voorloopig eene kompagnie infanterie te *Padang Pandjang* te legeren, tot versterking van het toenmaals kleine garnizoen aldaar, en door een klein detachement te plaatsen in de miniatuur-redoute te *Kajoetanam*.

De verdere groote werken waren:

Het verbeteren van den weg van *Kajoetanam* tot *Padang*, later van *Kajoetanam* naar *Priaman*.

Het verbeteren van alle wegen in de *Padangsche Bovenlanden*, in *Tapanolie*, in de afdeeling *Aijer Bangies en Rau* en later in de *Zuidelijke afdeeling van Padang* en in het *Priamansche* (van *Loeboebassong* naar *Tikoe*. Vele wegen werden niet slechts verbeterd, maar ook geheel of gedeeltelijk verlegd. Daaronder dienen vooral genoemd te worden: de wegen van *Fort van de Capellen* naar *Padang-Pandjang*; van eerstgenoemde plaats over *Atar* naar *Boea* aan de eene, naar *Tandjong*, *Ampaloe* en *Sidjoendjoeng* aan de andere zijde; van *Solok* naar *Soepajang* en *Alahan-pandjang*; van *Padang-Pandjang* aan de eene zijde naar *Batoeberagong*, aan de andere naar *Fort de Kock*; van laatstgenoemde plaats naar *Matoea*, *Palembaijang* en *Pisang* om den Noord en naar *Paija Combo* om de Oost; van *Matoea* naar *Manindjoe*, enz. enz. alles in de *Padangsche Bovenlanden*; ³) van *Pantie* naar *Aijer Bangies*; van uit *Mandheling* naar *Natal*; van *Ankola* naar *Loemoet* ⁴) enz. enz.

Dat bruggen even min vergeten werden als de wegen, spreekt van zelven. Een aantal kapitale (waaronder de helaas in 1832 door een banjir vernielde bruggen te *Oedjongkarang* en *Penjalinang*) en ontelbaar vele kleinere houten bruggen, werden gebouwd. Van lieverlede vermeerderde en vermeerdert nog het aantal steenen bruggen, welke veel minder aan onderhoud kosten dan houten.

De bovenbedoelde werken kwamen natuurlijk niet te gelijk en ook niet in eens tot stand. In den aanvang bepaalde men zich er toe, de wegen zoo veel te verbeteren als hoog noodig was om ze practicabel te doen zijn voor het transport met karren of ten minste met draagbeesten. Vervolgens werden de verbeteringen van jaar tot jaar voortgezet, en zoodoende bragt men de wegen in den toestand, waarin zij nu zijn, en die, aangezien men nog immer met die trapsgewijze verbeteringen voortgaat, steeds in voortreffelijkheid toeneemt. ⁵)

Niet minder moeite kostte het om in het bezit van een geregeld transportwezen te geraken.

Voor den afvoer van *Padang Pandjang* naar *Kajoetanam*, en van laatstgenoemde plaats naar *Padang*, werden al spoedig overeenkomsten gesloten, maar het duurde nog eenigen tijd vóór dat de transport-ondernemers gereed waren om met den afvoer te beginnen, en hunne eerste proeven waren niet gelukkig, hetgeen niet te verwonderen is als men in aanmerking neemt: dat hunne onderneming de eerste van dien aard was, die hier ooit had bestaan, dat er niemand was die practische kennis van transport-inrigtingen had, en dat de wegen het eerste tijdperk van verbeteringen pas waren ingetreden. Al spoedig kwam

---

ven, "ik erken u niet langer voor mijn zoon, want gij zijt een lafhartig en eerloos man. Maak u weg uit mijne oogen, en waag het niet meer, den drempel mijner woning te overschrijden! Ja, vervloekt moge ik wezen en geschandvlekt mijn naam, zoo ik u niet met de hondenzweep van de plantaadje jaag, ingeval gij u daar nog eens durft vertoonen. Aldus zal ik handelen, zoo waarlijk helpe mij God!"

Vernietigd zonk zijn zoon ineen, doch de vader keerde hem verachtelijk den rug toe en ging met opgeheven hoofde naar de deur. "Gaat met mij mede, mijne vrienden," riep hij allen die zich in de koffijkamer bevonden met donderende stem toe, "gaat met mij mede, want wie nog een oogenblik in het gezelschap van dezen nietswaardigen verwijlt, maakt zich tot deelgenoot van zijne lafhartigheid,"

Met deze woorden verliet hij de kamer en al de vrienden van den kolonel, niemand hunner uitgezonderd, volgden hem. Zij begrepen toch dat hij te lafhartig was om zich te vermannen, en dat hij derhalve in het vervolg als een verstootene door hen moest behandeld worden! Intusschen maakte de oude planter, toen hij uit het hôtel naar buiten trad, zich niet gereed om weder plaats te nemen in de caleche, die voor de deur op hem stond te wachten, naar gelastte den koetsier daar te blijven, tot dat hij teruggekeerd was, en sloeg vervolgens den weg naar de City-Hall in. Aldaar echter stond de majoor nog steeds onbewegelijk op zijn post, want de *code of honor* schrijft voor, dat iemand die een ander gepost heeft, naast het aangeslagen zondenregister niet slechts een paar uur lang, maar integendeel van 's morgens vroeg tot 's avonds na zons ondergang moet blijven staan, en dit geschiedt om den vijand tijd te geven, orde te stellen op zijne huiselijke zaken, voordat hij zich naar de kampplaats begeeft. Dien ten gevolge durfde ook Aubry niet eerder zijne plaats verlaten dan nadat de avond gevallen was, en de eer van den kolonel zou gered geweest zijn, al had hij slechts een minuut voor zonsondergang het gevecht begonnen.

Met vasten tred wandelde de oude planter naar de galerij der City Hall, en meer dan twee of drie honderd mannen volgden hem, die allen hoogst nieuwsgierig waren, om te zien wat hij beginnen zou; de groote massa der omstanders echter, inzonderheid zij die op het plein voor het raadhuis post gevat hadden, maakten haastig ruimte, om den oudengeneraal door te laten.

Aubry verwonderde zich in hooge mate, toen hij dezen zonderlingen stoet zag naderen. "wil mogelijk, dacht hij bij zich zelven de "oude heer in naam van zijnen lafhartigen zoon wraak op mij nemen? In ieder geval besloot hij op zijne hoede te zijn, ofschoon hij aan den anderen kant uit hoogachting voor den stand en de graauwe haren van den generaal slechts in den uitersten nood tot het gebruik zijner wapenen wilde overgaan. Hij plaatste zich dan nu ook vlak voor den pilaar, waartegen hij het billet had aangeplakt, en hield met vaste hand zijn overgehaalden revolver vast, zonder dien echter geheel uit zijn borstzak te voorschijn te halen. Al nader en nader kwam de oude heer, maar ziedaar, thans bleek het, dat deze noch een pistool, noch een Bowie-mes, noch eenig ander zigtbaar wapen bij zich had. Daarom liet Aubry hem steeds digter naar hem toekomen, zonder tot de eene of andere vijandelijkheid over te gaan. Eindelijk echter, toen de oude generaal niet meer dan vier of vijf passen van hem verwijderd was, riep Aubry hem een donderend halt toe, en vroeg hem tevens, met welk doel hij tot hem kwam. "Ik heb alle achting en den diepsten eerbied voor u, generaal Armstrong," voegde hij er vervolgens met eene diepe buiging aan toe; "doch zoo gij in de plaats van uwen zoon komt, dan moet ik u, door den nood daartoe gedwongen, juist zoo behandelen, als ik hem zou behandeld hebben."

(*Slot volgt.*)

men tot de overtuiging, dat de groote weg van *Kajoetanam* naar *Padang*, die voor een groot gedeelte door een lagen, drassigen grond loopt, met de geringe bevolking in de daartusschen liggende streken, onmogelijk in goeden staat kon worden onderhouden, ten minste wanneer die weg dagelijks door een honderdtal karren moest worden bereden; en dat vooral had ten gevolge dat nog vóór het einde van 1848 de koffij van *Kajoetanam* naar *Priaman* werd vervoerd om van daar naar *Padang* te worden verscheept.

Voor den afvoer der koffij uit de inkoop-pakhuizen in de *Padangsche Bovenlanden* naar *Padang Pandjang* kon men, in 1848, geene overeenkomsten met particulieren sluiten. Men sloot daarom zoogenaamde contracten met de Inlandsche hoofden. Die contracten berokkenden aan de bedoelde hoofden, in den aanvang vooral, groote verliezen, deels doordien het vervoerloon veel te laag gesteld was, [1] deels doordien zaakkennis geheel ontbrak. Die verliezen maakten natuurlijk dat de contractanten moedeloos werden; maar aangezien de koffij moest worden afgevoerd, en men niet kon voortgaan met den afvoer door gerekwireerde koelies te doen plaats hebben (zoo als in den aanvang plaats vond), zoo trachtte men de zaak door paliatieven gaande te houden, verhoogde het vervoerloon en belastte de ambtenaren met het toezigt over de transport ondernemingen der hoofden.

In sommige streken, met name in *Mandheling* en in *Aijer Bangies* en *Rau* geschiedde de afvoer der koffij, in den eersten tijd althans, geheel door de zorg der ambtenaren.

Om voor goed van de transporten te kunnen af stappen, vermelden wij hier nog het volgende dienaangaande. Het sluiten van contracten met particulieren, ook ten gevolge van uitbesteding, werd later algemeen toegepast. Toen het koffij-stelsel voor goed gevestigd was en al de wegen in goeden staat waren gebragt, toen werd ook het transport op beteren voet geregeld. Er werden met Europesche ondernemers overeenkomsten gesloten voor den afvoer van koffij van *Manindjoe* naar *Padang*, van *Mandheling* naar *Padang* en van de koffij-producerende districten der afdeeling *Aijer Bangies* en *Rau* naar *Padang*. En in 1857 had de eerste groote uitbesteding plaats van den afvoer van de koffij der *Padangsche Bovenlanden*, zoo uit de inkoop-pakhuizen naar *Padang Pandjang* als van *Padang Pandjang* naar *Padang*. Van de mededinging voor die uitbesteding werden de Inlandsche hoofden bij eene speciale Gouvernements beschikking uitgesloten. [6]

Laat ons thans zien wat voor de koffij-kultuur werd gedaan.

C. B.

(*Wordt vervolgd.*)

1) De pikol heeft slechts 100 katties, maar de bevolking moest 108 katties leveren, om dat men bevreesd was voor spillage.
2) Zoo als wij vroeger hebben gezien, bestond in *Mandheling* reeds een koffij-stelsel. Dat werd nu op ongeveer denzelfden leest geschoeid als dat voor de *Padangsche Bovenlanden*, hetwelk successivelijk ook in de afdeeling *Aijer Bangies* en *Rau*, de *Zuidelijke afdeeling van Padang* en in de afdeeling *Priaman* werd ingevoerd.
3) Stippen wij in 't voorbij gaan even aan, dat 's Gouvernements autorisatie reeds is verkregen voor het aanleggen van een nieuwen karrenweg van *Padang* naar *Solok*, dwars door en over het *Barissan-gebergte*.
4) Voor het onderhoud van een gedeelte der beide laatste wegen wordt sedert eenigen tijd jaarlijks een subsidie door het Gouvernement verleend.
5) Bij voorbeeld: van *Fort van de Capellen* naar *Padang-Pandjang*, een afstand van 17 Sumatra-palen (van 1852 Ned. ellen), over eenen voorheen zeer moeijelijken weg, slechts een halven gulden per picol.
6) Koloniaal verslag van 1857 bladz. 137. In het onderdeel III van ons artikel zullen wij dit punt nader bespreken.

EXTRACT *uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie.*

BUITENZORG, *den 8sten Augustus* 1862. (No. 7.)

(*Staatsblad No. 84.*)

Gelezen, enz.

De Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Met intrekking van alle daarmede strijdige verordeningen te bepalen:

a. dat in geheel *Nederlandsch-Indie* de uit te keeren premien voor het dooden of vangen van wilde dieren voortaan zullen bedragen:

voor het vangen of dooden van:

ge treepte of konings-tijgers, *dertig gulden*	*f* 30,—
gevlekte en zwarte tijgers, *tien gulden*	» 10,—
krokodillen van zes voet lengte en daarboven, *drie gulden* . . .	» 3,—
krokodillen van mindere lengte, *een gulden*	» 1,—
en voor het aanbrengen van krokodilleneijeren, p. stuk *tien cents*	» —,10

b. dat voor het dooden van rhinocerossen voortaan geene premien zullen worden betaald.

Ten tweede: enz.

Afschrift, enz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal:

De 1e Gouvernements Secretaris,

WATTENDORFF.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den minister van Kolonien van 12 Junij 1862, La. Arz., n°. 11, is aan den Oost-Indischen ambtenaar, met verlof in *Nederland*, *G. H. Boelhouwer*, laatstelijk eersten kommies ter algemeene secretarie in *Nederlandsch-Indie*, verleend eene verlenging van verlof voor den tijd van *zes* maanden.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den minister van Kolonien, van 23 Junij 1862, litt. Arz., n°. 14, is aan den Oost-Indischen hoofd-ambtenaar met verlof in *Europa*, *E. F.* graaf *van Bentheim Tecklenburg Rehda*, gewezen resident der *Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo*, verleend eene nadere verlenging van verlof voor den tijd van *zes* maanden.

Civiel Departement.

VERLEEND

Een tweejarig verlof naar *Nederland*, wegens ziekte, aan den administrateur bij het gymnasium *Willem III*, *F. R. Alberts*.
Een tweejarig verlof naar *Nederland*, wegens ziekte, aan den onderwijzer aan de gouvernements lagere school te *Muntok*, (eiland *Banka*), *H. Goedhart*.

BENOEMD:

Tot inspecteur der cultures in de derde afdeeling op *Java*, de adsistent-resident van *Demak* en *Grobogan*, (residentie *Samarang*), mr. *O. van den Berg*.
Tot lid in den raad van justitie te *Samarang*, mr. *W. E. van der Hout*, laatstelijk substituut-officier van justitie bij dien raad; onlangs van verlof uit *Nederland* teruggekeerd.
Tot controleur der derde klasse bij het binnenlandsch bestuur in de residentie *Menado*, de kommies op het bureau van den assistent-resident van *Saparoea*, (*Moluksche Eilanden*), jhr. *L. F. Goldman*.
Tot griffier bij den landraad te *Batavia*, de tweede kommies bij de directie der burgerlijke openbare werken, *A. Pape*.
Tot eersten onderwijzer bij de gouvernements tweede lagere school te *Samarang*, de eerste onderwijzer bij de gouvernements derde lagere school te *Soerabaija*, *C. F. Sloet*.
Tot eersten onderwijzer bij de gouvernements derde lagere school te *Soerabaija*, de eerste onderwijzer bij de gouvernements tweede lagere school te *Samarang*, *J. W. Sloot*.

ONTSLAGEN:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen de adsistent der derde klasse bij de indigo-kultuur in de residentie *Bagelen*, *B. H. Uuthoef*.

BELAST:

Met de waarneming der betrekking van onder-inspecteur over de bebakening, de kustverligting en het loodswezen in *Nederlandsch-Indie*, de luitenant-ter-zee der eerste klasse bij de Nederlandsche marine, *L. M. de Laat de Kanter*.

GESTELD:

Ter beschikking van den gouverneur van *Celebes* en *onderhoorigheden*, de waarnemende adspirant-translateur bij het translateurs-bureau voor de Javaansche taal te *Soerakarta*, *C. A. Wilkens* en *A. R. Kruseman de Laur*, thans werkzaam ter algemeene secretarie.

Militair Departement.

ONTSLAGEN:

Op zijn verzoek, eervol, uit Z. M. militaire dienst, met behoud van regt op pensioen, de ritmeester van het regement Oost-Indische kavallerie, *J. A. Kruseman*.
Eervol, uit Z. M. dienst, met behoud van regt op pensioen, de kapitein der infanterie, *P. J. C. de Ruiter*, thans op non-activiteit.

BENOEMD:

Tot kommandant der artillerie in de eerste militaire afdeeling op *Java*, de majoor der artillerie *J. T. van Bloemen Waanders*, onlangs van verlof uit *Nederland* teruggekeerd.

BEVORDERD:

BIJ HET WAPEN DER INFANTERIE.

Tot luitenant-kolonel bij het garnizoens-bataillon van *Celebes en onderhoorigheden*, de majoor *E. C. van Dualen*, van het bataillon.

Tot kapteins:

bij het 2de bataillon, de eerste luitenants *F. P. Cavalje* en *W. J. Lindgreen*, van het 9de en 1ste bataillon.
bij het 11de bataillon, de eerste luitenants *H. C. Majnin* en *G. P. G. Vreon*, van het bataillon en het garnizoens-bataillon der tweede militaire afdeeling op *Java*.
bij het garnizoens-bataillon der stad *Batavia*, de eerste luitenant *R. F. van Rhijn*, van het 5de bataillon.

Tot eerste luitenants:

bij het 1ste bataillon, de tweede luitenant *W. F. Wichelhausen*, van het garnizoens-bataillon van *Palembang*.
bij het garnizoens-bataillon van *Sumatra's Westkust en onderhoorigheden*, de tweede luitenants *J. H. A. van Herk* en *L. F. Nix*, van het 5de en van het garnizoens-bataillon der eerste militaire afdeeling op *Java*.

BATAVIA.

Omtrent de werking der Nederlandsch-Indische Levensverzekering en Lijfrente Maatschappij is mede te deelen, dat op 4 Augustus 1862 was:

Het totaal geboekte Contributiën en Stortingen	*f* 452,939.31
» » jaarlijksche »	» 139,746.16
» » verzekerde bedragen voor Levensv.	*f* 2,186,233.—

— Den 12den Aug. is per Z. Ms. Stoomschip *Bromo*, kommandant de kapt. l/z Brutel de la Rivière, van hier naar Singapore vertrokken, om van daar per gewone mailgelegenheid de terugreis naar het Vaderland te vervolgen, Z. E. de Luit. Generaal J. van Swieten, gewezen kommandant des Indischen legers.

Z. E. werd door de officieren en eenige belang stellende civiele personen uitgeleide gedaan.

[*Java Bode.*]

Soerabaija, 26 Julij. Zoo wij vernemen, heeft gisteren morgen in den dalem van den regent alhier plaats gehad de uitdeeling van geschenken van Gouvernementswege aan sommige inlandsche hoofd en subalterne ambtenaren, en zouden o. a. aan den regent alhier een fraai stel tafelzilver, aan den regent van Sidaijo een prachtig zilveren theeservies en aan den regent van Sidhoardja eene nette gouden siriedoos zijn ten deel gevallen.

[*Oostp.*]

Soerabaija, 26 Julij. Gisteren morgen ten 10 uren, heeft de Resident in tegenwoordigheid van eenige H.H. ambtenaren dezer Residentie, in den dalem van den Regent alhier, op eene zeer plegtige wijze de cadeaux overhandigd aan de Regenten van Soerabaija, Grissee, Lamongan, Modjokerta en Sidho Ardjo, welke hun geschonken zijn door Z. E. den Gouverneur-Generaal van Ned-Indie, als een blijk van Z. Ex. hooge tevredenheid over de handelingen dezer trouwe Regenten. Jammer dat deze bijzondere aangelegenheid zoo weinig bekend was en zonder noemenswaardig publiek in stilte afliep. Verdiende beloningen mogen wel in het publiek worden uitgereikt.

Soerabaija, 23 Julij. In ons vorig nummer vermeldden wij dat de mail-paketten, per stoomschip *Menado* van Batavia laatstleden Dingsdag morgen verzonden, van Samarang naar herwaarts *per gewone postgelegenheid* zouden worden geëxpedieerd. Men deelt ons mede dat zulks niet heeft kunnen plaats vinden, »omdat er te Samarang geene genoegzame transportmiddelen aanwezig waren," zoodat men wel verpligt was om van het vervoer ter zee te blijven gebruik maken... De voor het vervoer der landmail paketten expresselijk vervaardigde transportmiddelen [*Karren op vier wielen*], schijnen thans te Batavia op stal te staan, als bijdrage welligt, voor eene te houden tentoonstelling van *produkten in de civiele magazijnen van Java.*

(*N. Bode.*)

TURKIJE.

De beweging in het Oosten begint zorgbarend te worden. Sedert eeuwen hebben de Turken de Europesche landen, door hen veroverd, met barbaarsche hardheid bestuurd. Zij verachtten de Christelijke volksstammen, een geen christenhond was zeker, dat een Turk hem niet in het aangezigt spuwen zou. Intusschen lieten zij die volken, wanneer ze de zware belastingen maar opbragten, volgens hunne eigene wetten en godsdienst leven. Daardoor en door de toenemende verzwakking van het Turksche rijk, werd de losscheuring der verst gelegene provincien bevorderd. Griekenland werd door Europa bevrijd; Moldavie, Wallachije en Servie zijn zoo goed als onafhankelijk en Montenegro en de Herzegowina tasten bijna ieder jaar naar het zwaard, om datzelfde doel te bereiken. Turkije zou deze oproerige provincien reeds lang weer aan zijn gezag hebben kunnen onderwerpen, wanneer niet telkens de Europesche mogendheden, zoo het heette tot bescherming der Christen, en passant echter ook met andere bedoelingen, tusschenbeiden waren getreden. Nu moet men weten, dat de vroegere verdrukking der Turken in vele dier landen, reeds eenigen tijd had opgehouden, hoewel men daarover altijd nog hard schreeuwt. Een voorbeeld daarvan ziet men nu in Servie. Na zich schier geheel aan den invloed van de Porte ontworsteld te hebben, heeft men daar onlangs geeischt, dat al de in Servie wonende Mahomedanen onder de Servische jurisdictie zouden staan en toen de Porte dit weigerde, volgde botsing op botsing tusschen de Turken en de Serviers in Belgrado. Reeds is het in die stad zoo ver gekomen, dat de Turksche citadel de stad gebombardeerd heeft en die welligt vernield zou hebben, zoo de vreemde consuls zich niet onmiddelijk daartegen verzet hadden. Het is zeer mogelijk dat dit een opstand in geheel Bosnie en in de overige Slavische provincien van Turkije ten gevolge zal hebben. Men zegt dat alles reeds lang daartoe voorbereid is. Ook in Montenegro duurt de strijd tegen de Turken met afwisselend geluk voort. De Porte, door de bepalingen van den Parijschen vrede van 1856 gebonden, kan niet krachtdadig tegen zijne oproerige Christelijke onderdanen optreden, zonder eenparige goedkeuring der Europesche mogendheden en daar die overeenstemming moeijelijk te verkrijgen zal zijn, moet zij zich veel laten welgevallen. Frankrijk en Rusland, zegt men zijn het ten opzigte van Turkije eens en zetten de Slavische provincien op en Oostenrijk, welks belang medebrengt den Islam te hulp te komen, heeft te veel met zijn eigen zaken te doen. Als Engeland niet ernstig tusschen beiden komt, dan zou de kunstmatige ontbinding van Turkije, onder het schild van beide eerstgenoemde mogendheden, wel eens spoediger in zijn werk kunnen gaan, dan iemand eenige jaren geleden had kunnen denken.

De Paus en Prins Napoleon.

Het is een opmerkelijk feit, dat er eenige politieke verhouding bestaat tusschen den Paus en Prins Napoleon. Het is een vreemd verschijnsel, dat iemand, die als staatsman niet hoog staat aangeschreven, in staat zou zijn den Pauselijken troon te doen wankelen. Doch 't is waar, die troon wankelt reeds lang en de Prins handelt slechts op instignatie. Zijne reis naar Italie is veelbeteekenend, zij voorspelt de oplossing van het Romeinsche vraagstuk door de vlugt van den Paus. Er is wel niemand, die zich genegen gevoelt om voor de wereldlijke magt van den opvolger van St. Petrus ten strijde te trekken, en er schiet niets anders over dan afstand doen. De Paus zegt dat hij het erfdeel der Kerk niet kan opgeven, doch wij weten dat hij den zetel des bestuurs door de vlugt heeft kunnen verlaten, en wij twijfelen niet of hij zal binnen kort der wereld een ander bewijs geven van de mogelijkheid van een onwaardigen aftogt. Al zijne magt is vervlogen, zegge wereldlijke magt. Hij moge een vloek over zijne vijanden uitspreken, tot hij er moê van wordt doch niemand acht die meer. Zijne excommunicatiebullen worden niet meer geteld dan nutteloos verspild papier. Tooneelvertooningen en geestverschijningen mogen bij sommigen vermaak aanbrengen, anderen weer tegen de borst stuiten, over het geheel is er niets meer in zulke zaken dat schrik inboezemt. Het Pausdom wil nog steeds de wereld behandelen, als ware zij in hare kindsheid, en schijnt maar niet aan vooruitgang te kunnen gelooven. Het doet ons leed, dat de Paus en zijne Kardinalen zich tot het uiterste aan een strohalm blijven vast hechten, en daardoor alle waardigheid en eerbied verliezen. Dit is inderdaad eene zeer dwaze gedragslijn, want het toegeven aan den eisch des tijds zou grootelijks de zaak der kerk bevorderen.

Wij hopen dat de ontknooping nabij is, want wij hebben genoeg van de Romeinsche kwestie, wij sympathiseren alzoo met die leden der Roomsche kerk, welke er zich ook niet door gesticht gevoelen. Het hoofd van zulk eene groote gemeente behoorde zich in 't geheel niet met staatkundige intrigeus op te houden, noch eene belemmering te zijn voor beschaving en ontwikkeling. Alle Romeinen wenschen, dat de Paus ophoude een wereldsch vorst te zijn, of liever — een afhankelijk vorst in miniatuur.

Wij moeten ten zeerste de bekwaamheid bewonderen des Franschen Keizers, waarmede hij deze moeijelijke zaak heeft geleid. De verbindtenis van zijn neef met het huis van Savoye; de redevoering van Prins Napoleon in den Senaat, en de tegenwoordige reis naar Napels zijn allen goed gelegde schakels in den keten der laatste gebeurtenissen.

Wij hopen dat de uitslag voldoende en tevens vreedzaam zij!

(*The Atlas*)

Kastijding der Zeeroovers.

De onderstaande mededeeling is ons gedaan omtrent de ontmoeting met de zeeroovers aan de Kust van Borneo, en hoewel uit eene particuliere bron, nemen wij ze in onze kolommen op, ten einde zooveel in lichting mogelijk te geven omtrent eene aangelegenheid, welke zooveel invloed heeft op den Archipel handel.

De *Rainbow* vertrok op 13 Mei ll. naar Moekah en Bintoeloe, met Brooke, de Bisschop en mij zelven aan boord. Het doel der reis was om een fort te Bintoeloe te bouwen, doch ik zou te Moekah worden afgezet, om bij den terugkeer van het stoomvaartuig weer te worden opgenomen.

Op den tweeden dag na mijne komst aldaar, vertoonden zich op de hoogte van Moekah zes groote en even zoovele kleine rooversvaartuigen en ankerden op eene mijl afstands van de Kust. Hay die het bevel over de plaats voert, was met de helft der bezitting naar Bintoeloe vertrokken, zoodat de inlandsche hoofden, de jonge Millar en ik zelf, ons in eene vrij onaangename omstandigheid bevonden. De vijand blokkeerde de plaats gedurende twee dagen en wilde, zoo als wij naderhand vernamen haar aanvallen, doch konde het hieromtrent onderling niet eens worden. Ook hadden zij van sommige gevangenen vernomen, dat de stoomboot in de nabijheid was en dit heeft hen welligt weerhouden.

Toen de nacht aankwam overreedde ik eenige mannen om een brief naar Bintoeloe te brengen. Er werd jagt op hen gemaakt door de Llanonroovers, doch zij ontkwamen door de meerdere snelheid van hun vaartuig en kwamen den volgenden nacht te Bintoeloe aan. Ondertusschen bleven de Llanonroovers twee dagen voor Moekah, en maakten al laar en iets meer zuidwaarts 32 lieden gevangen. Op het ontvangen van mijne missive stoomde de *Rainbow* de Bintoeloe rivier uit, en kreeg den volgenden morgen drie der roovers prauwen in het gezigt die onmiddelijk op den wal aanhielden. De stoomer kwam iets te laat om de voorste prauw den pas af te snijden, doch hield de twee andere in het oog, die slechts weinig tijd tot tegenweer hadden. Hoewel de voorste rooversprauw haar vuur op de *Rainbow* opende werd dit zeer spoedig tot zwijgen gebragt en de roovers, die nog over gebleven waren, vlugtten met hunne gevangen in het bosch. De prauw werd naderhand door de kustbewoners in bezit genomen. Zoo vele gevangenen als mogelijk was werden uit het water op, ev acht, en het

groote deel der roovers werd gedood. De gevangenen hadden verklaard, dat de drie overige praauwen verder uit den wal stonden, waarop de *Rainbow* de aanduiding volgde en binnen weinige uren de drie Llanon vaartuigen in het gezigt kreeg. Toen de Llanons het stoomschip entwaarden, dachten zij het kleiner dan hen was, dewijl de raas waren neergenomen. Zij naderden elkander, en meenden stellig in staat te zijn om het vaartuig te overmeesteren en openden derhalve een hevig vuur op de *Rainbow*. Doch hun geschut, hoewel goed bediend, overtuigde hen weldra van het tegendeel. De zeeroovers streden echter wanhopend, en men oordeelde dat de kortste weg hier was om op hen in te stoomen. Dit werd ten uitvoer gebragt en alle drie werden op deze wijze in den grond geloopen. Zoo veel als mogelijk was werden de drenkelingen opgevischt en aan boord gebragt.

Onder de gevangenen zijn lieden uit alle oorden van den archipel, als van Borneo, Celebes, Java, Singapore enz. Uit eene praauw werden eene Spaansche en zes Nederlandsche vlaggen gehaald; hoevele vlaggen in de andere vijf praauwen zullen geweest zijn is onbekend. Doch wanneer ik opmerk, dat deze zes praauwen in zes dagen elf kleine vaartuigen hebben vermeesterd, dat hun togt zeven maanden heeft geduurd en dat deze vloot oorspronkelijk heeft bestaan uit 22 praauwen van Solo, wanneer dat alles nagegaan wordt, kan men de uitgebreidheid beseffen van de onheilen door deze ellendelingen gesticht. Het voorkomen der gevangenen was hoogst beklagenswaardig. Velen geleken geraamten. Hun drank was zeewater, hun voedsel een weinig ongeprepareerde sago, en hunne ledematen werden stelselmatig gebeukt om hun het vlugten of het in verzet komen te beletten.

Dit is de grootste slag, welke de zeeroovers in de laatste jaren ondergaan hebben. Wanneer het bekend wordt in hunne schuilhoeken, zullen zij zich wel voor eenigen tijd rustig houden. Doch zoo zij niet met wortel en tak worden uitgeroeid, zullen zij toch voortgaan met deze zeeën te verpesten. Een ander smaldeel van 3 vaartuigen stevende tien dagen geleden voorbij Tandjong Datoe. Zij vermeesterde eene groote praauw van Singapore en de gevangen zooroovers verklaren, dat zij omstreeks straat Banka kruisen en langs deze kusten terug zullen keeren. Wij hopen dat zij dan genomen zullen worden.

Het is onnoodig aan te toonen hoe verderfelijk die stoute en uitgebreide zeeroof voor den handel is. Op dezen oogenblik is de inlandsche handel in den Archipel voor een groot deel geknakt, en dit ongunstig verschijnsel zal nog toenemen, indien geene afdoende maatregelen worden genomen om het kwaad uit te roeijen, dat thans op zulk eene schikbarende wijze zich uitbreidt.

Men behoorde eigenlijk niet op enkel stoffelijke belangen in deze te moeten wijzen. De menschelijkheid eischt, dat eene groote Christelijke natie, tot wier rijkdom en genietingen de bewoners dezer streken zoo veel toebrengen, hen tegen dergelijke onheilen op den grooten openbaren handelsweg beschermen. Jaren lang heeft Engeland vloten aan Africa's westkust onderhouden. Een of twee stoom-kanonneerbooten zouden hier voldoende zijn, en toch is het lot der negerslaven niet te vergelijken bij deze ramp; hoe onregtmatig dat slavenstelsel zijn moge, de neger dient menschen, die hem in verstand overtreffen en een hooger ontwikkeld ras uitmaken, en daarbij in hunne handelingen door een zedelijken invloed gecontroleerd worden. Doch de gevangenen van de Llanonzeeroovers bestaan meestal uit zachtgeaarde half beschaafde lieden, verre boven die woestelingen verheven; nimmer zag ik toch woester en onbeschaafder wezens dan hen, want toen de *Rainbow* in 't zigt kwam, vielen verscheidene roovers op de gevangenen aan, en zelfs jonge meisjes werden in stukken gehouwen

De Hollanders doen aanmerkelijke pogingen om deze zeeroovers te vernielen, doch zij zoeken hen in wateren, vol eilanden en riffen, welke veel gelegenheid ter ontsnapping aanbieden.

De kust tusschen Tandjong-Datoe en Laboean is de gunstigste plaats om hen meester te worden, en eene stoom-kanonneerboot van weinig diepgang diende aldaar gedurende de Zuid-West moesson gestationeerd te worden. *Doch om het kwaad geheel uit te roeijen dienden de schuilhoeken der zeeroovers van Balagini en andere eilanden in de Solo zee te worden verwoest.* [*Straits Times.*]

Ingezonden Stuk.

Mijnheer de Redacteur!

Hoewel het heden St. Bartholomeusdag is, diende ik als vroom Protestant, wel kerkwaarts te gaan, doch het ziet er zoo regenachtig uit dat ik maar te huis zal blijven. Door eens een enkele maal over te slaan, zal ik toch wel geene geestelijke vermaning oploopen. Om nu echter den morgen zoo maar in een »dolce farniente" door te brengen, gaat toch ook niet, en wil ik, na met regt veel genoegen uw in den laatsten tijd zoo zeer in degelijkheid toegenomen blad, geheel te hebben doorgelezen, liever de pen opnemen [oude tantes stijl] om ook eens wat bij te dragen, het aan u overlatende om te beoordeelen of ge die regelen waardig oordeelt ze een plaatsje in uwe kolommen te geven.

De lessen van mijne eerbiedwaardige pedagogen indachtig, die mij geleerd hebben om altijd liefde voor mijn geboortegrond te koesteren wil ik, als volbloed, hoewel niet pur-sang *Padanger*, deze regelen aan mijn geboortegrond wijden.

Ge weet nu dat ik een *Padanger* ben, en wel van ouder tot ouder, verwondert het u dus dat ik mij steeds verheug wanneer ik die plaats in bloei zie toenemen en er verbeteringen en verfraaijingen zie daarstellen?

Onder anderen zie ik met een zekeren trots de rij pakhuizen en de vele andere nieuwe Gouvernements gebouwen aan, welke in de nabijheid van de rivier worden opgetrokken. Voorzeker maken die gebouwen een goed effect wanneer men de Moeara langs gaat; niemand zal mij dit tegenspreken, al zijn er dan ook hartvochtige critici die op enkele van die bouwwerken zich zelfs persiflages veroorlooven, doch »la critique est aisée, mais l'art est difficile", of zoo als de oude heer *Cats* zaliger zegt:

Die bouwt aan den weg
Heeft veel gezeg.

We kunnen in deze niet genoeg roemen de voortvarendheid van den tegenwoordigen Chef van den Waterstaat, wegens den spoed waarmede die gebouwen worden opgetrokken, als ook de vrijgevigheid van het Gouvernement — dat anders nog al niet erg scheutig is — (zooals ik mij eens heb laten wijsmaken) dat hem daartoe in de gelegenheid heeft gesteld.

Doch niets is volmaakt hier beneên. Zoo vind ik, onder anderen, der volmaking gansch niet nabij de passage van af de Toko der firma *Hissink & Co.* tot aan de Handel-Maatschappij. Niet alléén onvolmaakt, niet alléén gevaarlijk, maar een waren »casse cou;" mijnheer de Redacteur! zoudt gij, door dit onder de oogen te brengen van hen die zulks aangaat, niet kunnen provoceren dat hierin verandering kome.

Zoude men b. v. het Gouvernement niet kunnen voorstellen om het belemmerende hoekhuis aan te koopen om dat vervolgens af te breken. Het Gouvernement heeft nu eenmaal zóóveel toegestaan voor boven aangehaalde gebouwen en voor andere werken, welke nog moeten worden daargesteld, dat naar mijn inzien, ook die uitgaaf er wel door zou kunnen: »Aan een boom zoo vol geladen," enz. De regering is er, m. i. zelfs zedelijk toe verpligt, wanneer zij maar in aanmerking wil nemen de angsten die b. v. eerzame huisvaders of in belangwekkenden toestand verkeerende huismoeders uitstaan, wanneer ze met levens gevaar, in hunne mijlords palanquins, bendie's of pedatties gezeten, dien ongelukkigen hoek, waar gedurig allerlei soort van rij- en voertuigen passeren, moeten omslaan. Thans heet die straat, zoo ik mij niet vergis »Heerenstraat" laat men haar niet later Bab-el mandeb "] hebben te noemen.

Ik had het zoo even over rij en voertuigen; dit geeft mij aanleiding om ook wat over de pedatties te zeggen. Hoewel ik, bij de innige liefde welke ik voor mijn geboortegrond koester, nimmer *Padang* heb kunnen verlaten, houd ik mij toch verzekerd dat er op geene hoofdplaats in dezen archipel zooveel pedatties gebruikt worden als hier. Ik verbeeld mij alzoo dat het tot de zorgen der policie behoort om te waken dat de voerders dier karren zich aan eenigen regel houden. Thans is dit geenszins het geval. Dikwerf vind men, vooral in den Chineschen Kamp, de passage door die voertuigen gestremd. Dan eens ontmoet men eene voortsukkelende pedattie waarop de voerder zijn dutje doet, dan weder eene welke door een zes of zevenjarigen knaap wordt gevoerd.

In hunne anders prijzenswaardige nederigheid, geene aanspraak makende om koetsiers of gentlemandrivers genoemd te worden, stooren zij zich in het geheel niet aan de bepaling of de gewoonte, om links uit te halen. Steeds het beste gedeelte van den weg kiezende is men genoodzaakt, wil men niet deelen het lot van »le pot de terre contre le pot de fer» om door het grind te rijden, terwijl die lieden den effen weg houden.

Kunt gij nu niet, mijnheer de Redacteur! aan onzen wakkeren assistent-resident, wien wij reeds zooveel *verlichting* in de duisternis verschuldigd zijn, en die steeds ijverig bezig is om onze *wegen* van oneffenheden te zuiveren, doen inzien de noodzakelijkheid dat ook hierin verandering kome.

Mogen de wagenmakers, hoe onbaatzuchtig die goede lieden anders ook zijn, zich welligt hier niet mede vereenigen, het algemeen en vooral onze geduldige paarden zullen het met dankbaarheid zien. — »Niet veel zaaks» zult ge mogelijk, na het lezen van deze regelen, den niet heel pleizierigen heer Nurks van *Nicolaas Beets* nazeggen:

Daar is dan ook wel wat van aan. Doch het is maar een proefje, of liever een wissel die ik trek op de opinie van het publiek, zonder te weten of die traite gehonoreerd zal worden.

Bevalt het, dan krijgt ge spoedig meer »zaaks.»
Er ligt mij nog veel op het hart.

24 Aug. 1862. *UEd. Dw. Dienaar,*
JEREMIAS.

Aan Padang.

Het was het uur, waarin zij die de zee bevaren,
Na 't plegtig afscheid van hun trouwe vriendenkring,
Meest treurig van gemoed en diep mistroostig waren.
DANTE.

De togt begint — ontvang mijn groet
O gastvrij morgenland!
'k Staar thans, van af het veege schip,
Weemoedig naar Uw strand.

'k Aanschouw niet meer U welig groen
Zoo aangenaam van kleur,
En ruik, bij Zephir's zacht gesuis,
Niet meer Uw' bloemengeur.

'k Zie ook den vriendenkring niet meer,
Dien 'k daar zoo hart'lijk vond
En zoo belang'loos en opregt,
Mij naauw aan zich verbond.

Vaarwel! .... 'k zie ras ook 't strand niet meer,
Eöol jaagt 't schip snel voort,
En 'k hoor der golven somb'ren slag
Weer tegen boeg en boord.

't Zijn wolken, water, wat mijn oog
Thans in het rond aanschouwt.
'k Heb mij weêr, op deez' brooze kiel,
Aan d'Oceaan vertrouwd.

Wat zal er op dit element
Mij weêr te wachten staan? ....
Zal 't zwaar beladen schip, door storm
En golf-gebeuk vergaan!

Of zal de togt een speelvaart zijn,
Bevrijd van leed en ramp. —
Zal staag de zon ten hemel staan,
Ontbloot van walm en damp? —

Wat wacht, na wèl volbragte reis
Mij in mijn Vaderland,
Reikt elk, die ik met smart verliet,
Verheugd mij weêr de hand?

Of, lagen er, door d'aèm des doods,
Reeds op den dooden baar?
Zal 'k in mijn land als vreemd'ling staan! ....
Ach, wat, wat toeft mij daar?

Doch 't is slechts Hij die 't goede meent
En zee en land gebiedt,
Die 's menschen lot en toekomst kent ....
De sterv'ling weet ze niet!

'k Vraag dus niet meer, maar onderwerp
Mij aan den wil van God,
»Wat Hij doet is steeds welgedaan"
'k Wacht dus gerust mijn lot.

2 September 1862.

HANDELSBERIGTEN.

AAN- en UITVOER te Padang van den 30 Aug. tot en met den 5 Sept. 1862.

Uitvoer.

Naar Nederland, per de Ned. bark *Celeritas*, gezagv. *C. J. A. R. Reekers.*

10,318 pic. koffij, 2200 pic. zw peper, 144$\frac{36}{100}$ pic. rotting, 23$\frac{11}{100}$ pic. guta percha, 5$\frac{43}{100}$ pic. gom-elastiek, 17$\frac{43}{100}$ pic. kassia, 478 st. buffelhuiden, 1417 st. runderhuiden, *Agent N. H. M.*

Naar Batavia, per *Fatheelnasser*, gezagv. *Said Abdulla bin Hassan Assegaf.*

2000 pic. rijst, 3000 pakjes rokobladeren, *Said Mohd. Aljdiet.* 850$\frac{20}{100}$ pic. rotting, *P. van Oversee & Co.* 3 kisten vleesch in blik, 14 kisten groenten in blik, 2 balen ruw garen, 17 balen drills, *H. van Rijckevorsel & Co.* 272$\frac{82}{100}$ pic. sago, *Lie Ghoes.* 677$\frac{41}{100}$ pic. rotting, 250 st. chitzen, *Agent N. H. M.* 814$\frac{21}{100}$ pic. rotting, 37 vtj. loodwit, 42 vtj. menie, *Paine, Stricker & Co.*

Naar Samarang, per *Maria Catharina*, gezagv. *Bie Boeijong Tonga.*

1463 pic. rijst, 250 pic. benzoin, 57 pic. zw. peper, 17 pic. triepangs, 36 pic. kassia, 17 pic. aardie katjang, *Tan Koetjang.* 12 pic. kamerie noten, *Mohamad bin Sina Tumbie.*

Naar Batavia, per *Anis Balgair*, gezagv. *Sech Salman bin Soenkar.*

929$\frac{39}{100}$ pic. rotting, *Paine, Stricker & Co.* 5000 pic. rijst, *Sech Salman bin Soenkar.* 2 paarden, *Seth Iserin Satria.*

AAN- en UITVOER te Priaman, gedurende de maand Augustus 1862.

Aanvoer.

Van Padang.

1775 st. wit katoen, 190 corg. bl. moeries, 1150 st. madapollams, 60 st. salemporis, 50 st. ongebl. katoen, 80 st. Eur. tjelas, 8 corg. zijde sarongs, 28 corg. boger sarongs, 72 corg. Bat. batik doeken, 60 corg. Bat. batik slendangs, 20 doz. kat. doeken, 20 doz. Beng zijde doeken, 8 corg. wollen dekens, 6 doz. kat. parasols, 35 pic. Zw. ijzer, 7 pic. lood, 8 pic. ijzeren spijkers, 20 pic staal, 7 pic. koperdraad, 100 st. chitzen, 30 stel ijzeren kwalies, 37 kr. Java tabak, 80 doz. Eur aardewerk, 10 pic. zinkblad, 50 pakken Beng. zeep, 35 doz. karaffen, 8 doz. bier, 10 doz. brandewijn, 5 kelders genever, 100 blikjes sardijntjes en 40 pic. notenmuscaat.

Van Noord. Havens onder Ned. gebied.

5 pic. gedr. visch, 350 bos. bindrotting, 9 pic. zw. peper en 20 corg Atj. kat. broeken.

Van Pondicherij.

849 st. bl. salemporis, 4302 st. palempoers, 680 st. tjelas, 1073 st. tjawls, 29 st. roode kat. doeken, 360 st. br. punjams, 11 doz. servetten, 600 st. ginghams, 300 st. zijde doeken, 160 st. Beng. tapijten, 604 st. geitenleer en 1286 pakk. kustzeep.

Uitvoer.

Naar Padang.

17 st. geweren, 280 pic zw. peper, 1286 pakk. kustzeep, 15,000 klappers, 2060 pic. rijst, 10 pic. foelie, 30 pic. idjoetouw, 5 pic. gutta percha, 20 pic. gom elastiek, 840 bos. bindrotting, 33 pic. gedr. visch, 800 st. Atj. aarde potten, 30 corg. ginghams, 34 corg. tjelas, 71 corg. carpetten, 77 corg. kust-palempoers, 53 corg. tjawls, 4 doz. stoelen, 11 rustbanken, 300 st. zijde doeken en 44 corg. bl. salemporis.

Naar Noord. Havens onder Ned. gebied.

1920 pic. rijst, 34 pic. gambier, 26 pic. sakasuiker, 10 pic. idjoetouw, 20 corg zw. katoen, 2 corg. ongebl. katoen, 20 corg. bl. moeries, 7 corg. boger sarongs, 15 dos. Eur. borden en 76 katt. Chin. valsch gouddraad.

Naar Atjin.

490 pic. rijst, 31 pic. gambier, 14 pic. notenmuscaat, 150 corg. bl. moeris, 20 corg. Eur. slendangs, 30 corg. Bat. batik slendangs, 500 corg. Bat. batik doeken, 7 corg. Eur. zijde sarongs, 20 corg. Java kop. salappa, 20 doz. theekommetjes en 20 dos. Eur borden.

Naar Pondicherij.

850 pic. pinangnoten.

Naar Poelo Pinang.

320 pic. rijst, 30 pic. notenmuscaat, 10 pic. gambier en 12 pic. idjoetouw.

Vertrokken Passagiers.

Per *Cortgene*, gezagvoerder Reckers, qq., de gegageerde militair L. Ruitenbeek, de gepasport. sergeant L. M. Rondhout, korp. J. van Doorn, sappeur 2de kl. J. D. Swagers, de flankeurs G. van Dijk, K. Hasler, J. Sommer, F. van der Walle, J. M. Krach en S. F. Bertholet, naar Amsterdam.

Per *Anis Balgair*, gezagvoerder Sech Salman, 1 Arabier, 2 Inl. vrouwen en 2 Inl. kinderen met bedienden, naar Batavia.

Per N. I. schoener *Charles*, gezagvoerder Si Kaäp, de HoogEdelGest. heer Crena, de heer Vagner, 6 Eur. en 2 Inl. militairen, 3 Inl. vrouwen, 1 kettingganger en 2 Inlanders, naar Sibogha.

SCHEEPSBERIGTEN.

AANGEKOMEN Schepen te *Padang*.

Datum.	Vlag.	Soort.	Nam. d. Schepen.	Gezagv.	Van	Datum.	Agenten.
—	—	—	—	—	—	—	—

VERTROKKEN Schepen van *Padang*.

Datum.	Vlag.	Soort.	Nam. d. Schepen.	Gezagvoerder.	Naar.
Sept. 1	N. I.	schoen.	Maria Catharina	Boijong Tonga	Samarang.
„ 2	„	bark	Anis Balgair	Sech Salman	Batavia.
„ „	„	„	Fatheelnasser	Said Abdulla	Idem.
„ „	Ned.	„	Cortgene	Reckers, qq.	Amsterdam.

TER REEDE LIGGENDE Schepen te *Padang*.

Vlag.	Soort.	Nam. d. Schep.	Gezagvoerders.	Bestemming.	Agenten.
E. M.	korvet	Pallas	Kt. lt. ter zee van Gogh		
N. I.	schip	Hood Hood	Said Awal		
„	bark	Samuel	E. Oort		
Ned.	Prauw	Nusch	P. Wierks		
„	Bark	Paul Johan	A. Koog	Nederland	Dummler & Co.
„	„	Cath. Maria	D. van Amerongen	„	Paine Stricker & Co. / P. v. Oversee & Co.

CORRESPONDENTIE.

Aan de inzender van het stuk over de *Siam-producten*, moeten wij wel onze verontschuldigingen aanbieden, dat het tot heden toe niet geplaatst is. In ons volgend nummer zal het *bepaald* opgenomen worden; tijd en plaatsgebrek waren er de oorzaken van. *Red.*

Van elk artikel in dit nommer voorkomende, en niet door anderen geteekend, stellen zich voor de wet als schrijvers bekend *de uitgevers.*

Gedrukt bij v. ZADELHOFF & FABRITIUS te *Padang*.